

Της Σοφίας Παπαδοπούλου

Το πολυκαιρισμένο βιβλίο γαλλικής γραμματικής που εντόπισε ανάμεσα σε μια στοίβα με παλιά σχολικά εγχειρίδια ο ιστορικός Λεόν Σαλτιέλ σε παλαιοπωλείο της Θεσσαλονίκης δεν είχε μόνο ενδιαφέρουσα προέλευση -τον φημισμένο γαλλικό εκδοτικό οίκο Armand Colin με έδρα το Παρίσι- αλλά έκρυβε και την τραγική ιστορία της ιδιοκτήτριάς του, μιας νεαρής Εβραιοπούλας που δεν πρόλαβε να μεγαλώσει εξαιτίας του ναζιστικού μένους. Ήταν το όνομα Laure Pitchon (Λορ Πιτσόν), γραμμένο επιμελώς με μολύβι, εν είδει υπογραφής, στην πίσω πλευρά του εξωφύλλου, αυτό που κίνησε το ενδιαφέρον του Θεσσαλονικιού ιστορικού, ο οποίος επιμένει να δίνει ζωή (όνομα και ταυτότητα) στα αντικείμενα που ανακαλύπτει σε παλαιοπωλεία και παζάρια παλαιών αντικειμένων, εντός κι εκτός συνόρων.

Θέλοντας να ιχνηλατήσει τη ζωή της μαθήτριάς πίσω από το βιβλίο, ο Θεσσαλονικιός ιστορικός ζήτησε τη βοήθεια της Αλίκης Αρούχ, υπεύθυνης του Ιστορικού Αρχείου της Ισραηλιτικής Κοινότητας Θεσσαλονίκης, η οποία από το 2012, εμπνευσμένη από παλαιότερη δουλειά του επιζώντα του Ολοκαυτώματος Χάιντς Κούνιο και με κίνητρο τη δική της οικογενειακή ιστορία, άρχισε να καταρτίζει μια σειρά από βάσεις μεταδεδομένων που αφορούσαν τμήματα του υλικού του ΙΑΙΚΘ στήνοντας τη δική της λίστα θυμάτων Ολοκαυτώματος, αλλά και μια παράλληλη λίστα επιζώντων μελών. Σ' αυτές, κάθε καταχώρηση περιλαμβάνει μια σειρά από στοιχεία τεκμηριωμένα με έγγραφα του ΙΑΙΚΘ (οικογενειακό επώνυμο, κύριο όνομα, όνομα πατρός και μητρός, το γένος της συζύγου, επάγγελμα, διεύθυνση κ.ά). Μ' αυτά τα εργαλεία, λοιπόν, εντοπίστηκαν τρεις αναφορές που συνέπιπταν με το όνομα της μικρής μαθήτριάς (Λορ ή Λόρα).

Όλες οι αναφορές αφορούσαν θύματα του Ολοκαυτώματος. Η «πρώτη», εξηγεί στο Αθηναϊκό/Μακεδονικό Πρακτορείο Ειδήσεων ο κ. Σαλτιέλ, «ήταν κόρη του Ισαάκ και της Ρασέλ, με άγνωστη ημερομηνία γέννησης, έζησε στη συνοικία Χιρς, μια φτωχή γειτονιά πλάι στον παλιό σιδηροδρομικό σταθμό, γεγονός που καθιστούσε μάλλον απίθανο να ήταν εκείνη η ιδιοκτήτρια του βιβλίου. Η «δεύτερη», κόρη του Σαμπετάι και της Σονχούλα, είχε γεννηθεί το 1942, γεγονός που σήμαινε πως ήταν περίπου ενός έτους, όταν απελάθηκε και δολοφονήθηκε στο Άουσβιτς - Μπίρκεναου. Η «τρίτη» Λόρα, καταγεγραμμένη με το

υποκοριστικό Λορέττα, κόρη του Ισαάκ και της Μενορά, είναι αυτή στην οποία πρέπει ν' ανήκε το βιβλίο. Είχε γεννηθεί το 1922, γεγονός που σημαίνει ότι απελάθηκε και δολοφονήθηκε σε ηλικία 21 ετών. Το βιβλίο, που εκδόθηκε το 1929, πρέπει να ήταν ένα από τα σχολικά εγχειρίδια που χρησιμοποίησε στο δημοτικό για να μελετήσει τη γαλλική γραμματική».

Κατά τη διάρκεια αυτής της περιόδου, τα γαλλικά ήταν η «lingua franca» της περιοχής της Ανατολικής Μεσογείου. Για τους Εβραίους της Θεσσαλονίκης, η γαλλική γλώσσα υπήρξε ένας σημαντικός πυλώνας της εκπαίδευσής τους, μέσω των σχολείων της Alliance israélite universelle, που προσπάθησε να εισαγάγει δυτικά εκπαιδευτικά πρότυπα για τους Εβραίους στη Νοτιοανατολική Ευρώπη και την ευρύτερη περιοχή. Το πρώτο σχολείο θηλέων στη Θεσσαλονίκη ιδρύθηκε τον Σεπτέμβριο του 1874. Όπως χαρακτηριστικά αναφέρει ο καθηγητής του Hebrew University της Ιερουσαλήμ Eyal Ginio (Εγιάλ Γκινιό), οι Γάλλοι αντιπροσώπευαν τον πεφωτισμένο πολιτισμό της Δύσης. Ως εκ τούτου, τα γαλλικά ήταν η κύρια γλώσσα διδασκαλίας στα σχολεία κι επίσης η γλώσσα των επιχειρήσεων (και όχι μόνο).

Η Laure (Loretta) Pitschon κηρύχθηκε νεκρή, μαζί με τις τρεις αδελφές της, από τον αδερφό τους Λεόν, το μόνο μέλος της οικογένειας που επέζησε από το Ολοκαύτωμα. Ο Λεόν επέστρεψε στη Θεσσαλονίκη μετά τον πόλεμο, παντρεύτηκε και στη δεκαετία του 1950 μετανάστευσε στις Ηνωμένες Πολιτείες. Αυτό το βιβλίο στέκεται ως άλλος μάρτυρας ενός νεαρού κοριτσιού που πήγε στο σχολείο, ήθελε να μάθει και να εξερευνήσει τον κόσμο, είχε όνειρα και μια ολόκληρη ζωή για να ζήσει, την οποία της στέρησε το μίσος, ο φανατισμός και ο αντισημιτισμός. «Το λιγότερο που μπορούμε να κάνουμε για τη μνήμη των θυμάτων είναι να εργαστούμε σκληρά για να επιτύχουμε έναν κόσμο όπου όλοι οι άνθρωποι θα τυγχάνουν σεβασμού και ισότητας, έναν κόσμο απαλλαγμένο από κακομεταχείριση και γενοκτονίες», αναφέρει ο Λεόν Σαλτιέλ, ο οποίος επέλεξε να δημοσιοποιήσει την ιστορία αυτή σήμερα 27.01.2021, ανήμερα της Διεθνούς Ημέρας Μνήμης Θυμάτων Ολοκαυτώματος.

«Θεώρησα πως είναι πολύ συγκινητικό να περιέρχεται στην κατοχή σου ένα βιβλίο που ανήκε σε ένα μικρό κορίτσι που δολοφονήθηκε τόσο βίαια», λέει στο ΑΠΕ-ΜΠΕ ο ιστορικός, εξηγώντας πως όταν τελικά γίνει το Μουσείο Ολοκαυτώματος στη Θεσσαλονίκη θα δωρίσει εκεί το βιβλίο αυτό ως κειμήλιο της άλλοτε πολυπληθούς εβραϊκής κοινότητας της πόλης.

Πίσω από τα νούμερα υπάρχουν άνθρωποι

Με αφορμή τη σημερινή Διεθνή Ημέρα Μνήμης Θυμάτων Ολοκαυτώματος, ο Λεόν Σαλτιέλ υπενθυμίζει με emphaticό τρόπο πως τα έξι εκατομμύρια θύματα της ναζιστικής θηριωδίας δεν είναι απλώς ένα αφηρημένο νούμερο. «Δεν μιλάμε απλώς για έξι εκατομμύρια, μιλάμε για έξι εκατομμύρια ανθρώπους, που είχαν όνομα, ζωή, οικογένειες, φίλους, αισθήματα κι όλα αυτά χάθηκαν εν μία νυκτί στο πλαίσιο μιας παράλογης γενοκτονίας», λέει χαρακτηριστικά, υπογραμμίζοντας πως είναι ασύλληπτη η αίσθηση του μίσους για το πόσο η διαβόητη «Τελική Λύση» είχε μπει στο DNA της τότε γερμανικής διοίκησης.

Με αφορμή, δε, τις τελευταίες αντισημιτικές επιθέσεις στην Ελλάδα, αλλά και αλλού στον κόσμο, ο κ. Σαλτιέλ υπογραμμίζει -μεταξύ άλλων- την ανάγκη διδασκαλίας του Ολοκαυτώματος ώστε να μην επαναληφθούν «ΠΟΤΕ ΞΑΝΑ» τέτοια ειδεχθή εγκλήματα. «Υπήρχαν κάποιοι που έλεγαν πως μετά τον Β' Παγκόσμιο Πόλεμο τελείωσε ο αντισημιτισμός. Έλεγαν, μετά από αυτές τις θηριωδίες πώς είναι δυνατόν να είναι κανείς αντισημίτης ή ρατσιστής; Παρ' όλα αυτά βλέπουμε πως ο αντισημιτισμός και η άρνηση του Ολοκαυτώματος συνεχίζουν να υπάρχουν», σημειώνει κι επισημαίνει πως «μπορεί ν' ακούγονται όλα αυτά μακρινά και περασμένα, αλλά οι συνέπειές τους είναι πραγματικές.

*Τη φωτογραφία παραχώρησε στο ΑΠΕ-ΜΠΕ ο Λεόν Σαλτιέλ

ΠΗΓΗ: [ΑΠΕ, 27.1.2021](#)